

Boomvallen met debitagemateriaal en enkele secundaire vondsten te Opwijk - *Millenniumstraat* (Vlaams-Brabant)

Wouter DE MAEYER & Frederik WUYTS

Samenvatting

Tijdens de archeologische opgraving van Opwijk - *Millenniumstraat* kwamen enkele boomvallen met lithisch debitagemateriaal aan het licht. Deze boomvallen werden ter plekke in kwadraten uitgehaald en gezeefd. Daarnaast zijn ook enkele lithische artefacten uit secundaire context schaarse getuigen uit het mesolithicum en neolithicum te Opwijk.

Trefwoorden: Prov. Vlaams-Brabant (B), Opwijk, boomvallen, debitagemateriaal, secundaire vondsten, mesolithicum, neolithicum.

1. Inleiding en situering

Op vraag van het Agentschap R-O Vlaanderen werd in opdracht van Providentia cvba tussen 1 juli en 25 augustus 2008 archeologisch onderzoek verricht aan de *Millenniumstraat* te Opwijk (Vlaams-Brabant). Deze opgraving werd door het Ename Expertisecentrum uitgevoerd naar aanleiding van de bouw van sociale woningen op het terrein door Providentia cvba.

Archeologisch vooronderzoek en de opgraving van een wegkoffer door Archaeological Solutions hadden er reeds eerder sporen uit de Late IJzertijd en de Romeinse periode opgeleverd (Bracke & Verelst, 2008: 25), waardoor een integrale opgravingscampagne door het Agentschap R-O Vlaanderen – Entiteit Onroerend Erfgoed geadviseerd werd.

Het terrein (ca. 0,37 ha) grenst aan de Asbeek en heeft een lichte helling naar het noordwesten toe (Hoogte vast punt t.o.v. Oostends Peil: 20,60 m + TAW).

Het hoogteverschil na de afgraving van het terrein bedraagt tussen het hoogste en het laagste punt bijna één meter. Op het laagste punt bevat de bodem een grote hoeveelheid ijzerconcreties en is hij sterk verbrokken. Hogerop wordt het terrein zandiger en droger en bestaat het uit een compacte gele zandleem. Deze horizon wordt afgedekt door een tweeledige ploeglaag en een recente ophoging (Bracke & Verelst, 2008: 8-10).

2. Methodiek

Naast sporen uit de metaaltijden, de Romeinse tijd en de late middeleeuwen (De Maeyer & Wuyts, 2008: 18-19), kwamen in het hoger gelegen noord-

westelijk gedeelte van het opgravingsvlak bij afgraving een aantal boomvallen aan het licht. Twee ervan (S50/S58 en S64) bleken bij het handmatig opschaven silex te bevatten. Hierop werd beslist de boomvallen onder te verdelen in kwadraten van 50 op 50 cm om ze ter plekke te zeven. Dit raster werd haaks op de valrichting van de boom georiënteerd.

Eerst werd S50/S58 onder handen genomen. Deze werd onderverdeeld in 31 kwadraten (S58: I t.e.m. XIX en S50: I t.e.m. XII. Zie fig. 1). Een klein deel van de boomval was reeds weggegraven op het ogenblik dat S5 werd gecoupeerd. Bij dit couperen werden wel enkele stalen genomen die achteraf gezeefd werden en geen silex opleverden. Voorts werden de kwadraten per 10 cm verdiept en nat uitgezeefd op een zeef met maaswijdte 2 mm totdat de bodem van het spoor bereikt was. Sommige kwadraten werden aldus tot op 30 cm verdiept, andere slechts tot op 20 cm diepte. Het deel dat reeds was weggegraven werd ook per 10 cm verdiept tot op het einde van het spoor. Aldus werd deze boomval volledig uitgehaald en gezeefd.

Bij boomval S64 (fig. 2) werden de vakken volgens een dambordpatroon uitgehaald. Nadien werden de vakken naast de vakken waarin silex werd aangetroffen uitgehaald en gezeefd en dit totdat er in de aansluitende vakken geen silex meer aangetroffen werd. Deze boomval werd dus niet volledig uitgehaald, maar voldoende gesondeerd naar silex en plaatselijk per 10 cm verdiept tot op een maximum diepte van 20 cm daar waar silex werd aangetroffen.

3. Resultaten

Boomvallen S50/S58 en S64 leverden debitage-afval op dat slechts ruim in het mesolithicum of neolithicum

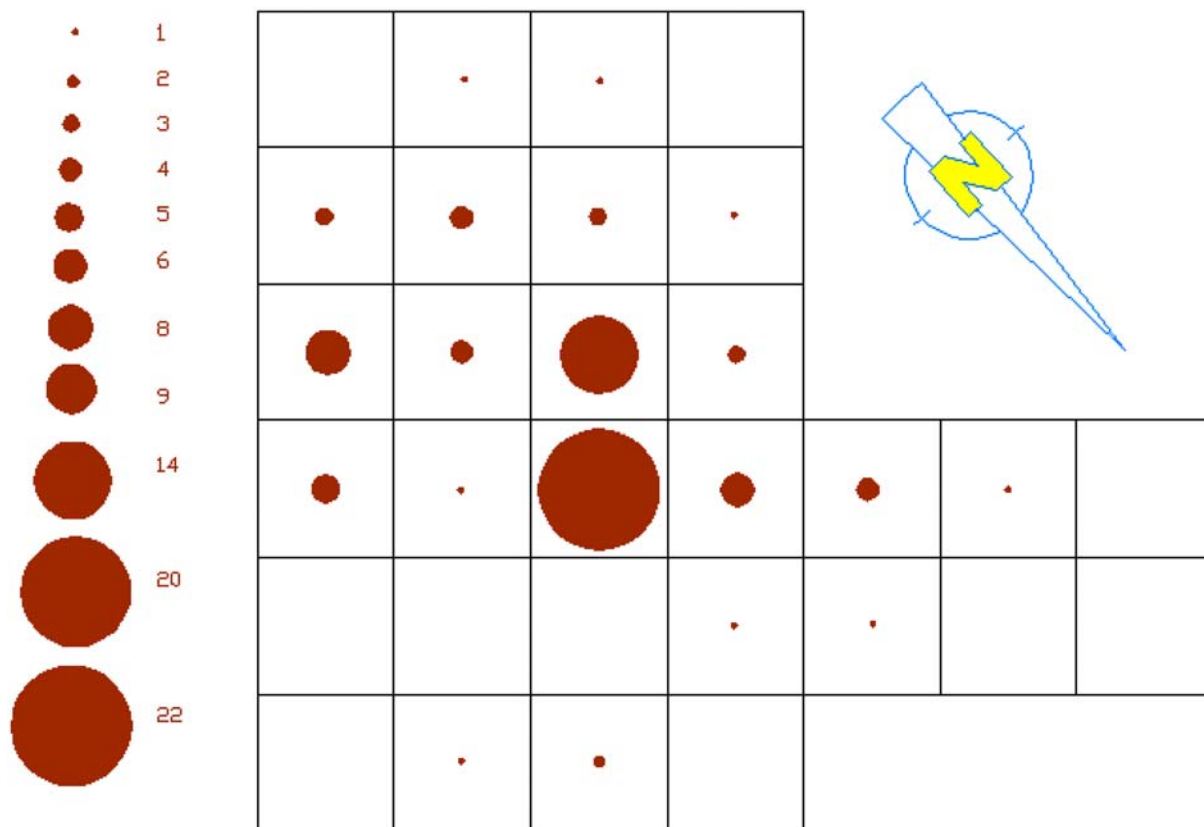

Fig. 1 — Opwijk - Millenniumstraat (Vlaams-Brabant): grondplan van boomval S58-50 met raster van 50 x 50 cm.

kan geplaatst worden. Het lithisch materiaal is homogeen van grondstof: beide boomvallen bevatten donkergrijze, fijnkorrelige silex van goede kwaliteit.

S50/58 kent een zuidwestelijke oriëntatie (fig. 3), wat erop wijst dat de boomval mogelijk ontstaan is door toedoen van noordoostenwind. Zij bevat 86 stuks silex, waarvan 56 chips, 9 afslagen, 15 microklingen en 2 verfrissingsafslagen. Daarnaast werden ook 5 verkoolde hazelnootschelpen aangetroffen.

	Aantal	%
Chips	56	65
Afslagen	9	10
Microklingen	15	17
Verfrissing	2	2
Hazelnoot	5	/

S64 heeft een meer westelijke valrichting (fig. 4) en ze bevat 37 stuks silex, waarvan 23 chips, 6 afslagen, 7 microklingen en 1 brokstuk.

	Aantal	%
Chips	23	62
Afslagen	6	16
Microklingen	7	18
Brokstukken	1	2

Uit de ruimtelijke spreiding van het lithisch materiaal en de verkoolde hazelnootschelpen is verder niets af te leiden, aangezien deze boomvallen verstoorde contexten zijn. Opmerkelijk is wel dat de kleine assemblages elk afzonderlijk een vrij geconcentreerde verspreiding kennen binnen de boomval.

Naast boomval S64 werden nog twee bleke en uitgeloopte sporen ontdekt.

S62 (fig. 5) is een boomval die handmatig werd uitgescheept in vier kwadranten. Het kwadrant dat het dichtst gelegen is bij S64 leverde een kerntablet, een mantelafslag met veel cortex en een chip op. Aangezien te laat werd ingezien dat het hier een derde boomval betreft is het niet uit te sluiten dat dit spoor meer silex bevatte dan uiteindelijk geregistreerd werd.

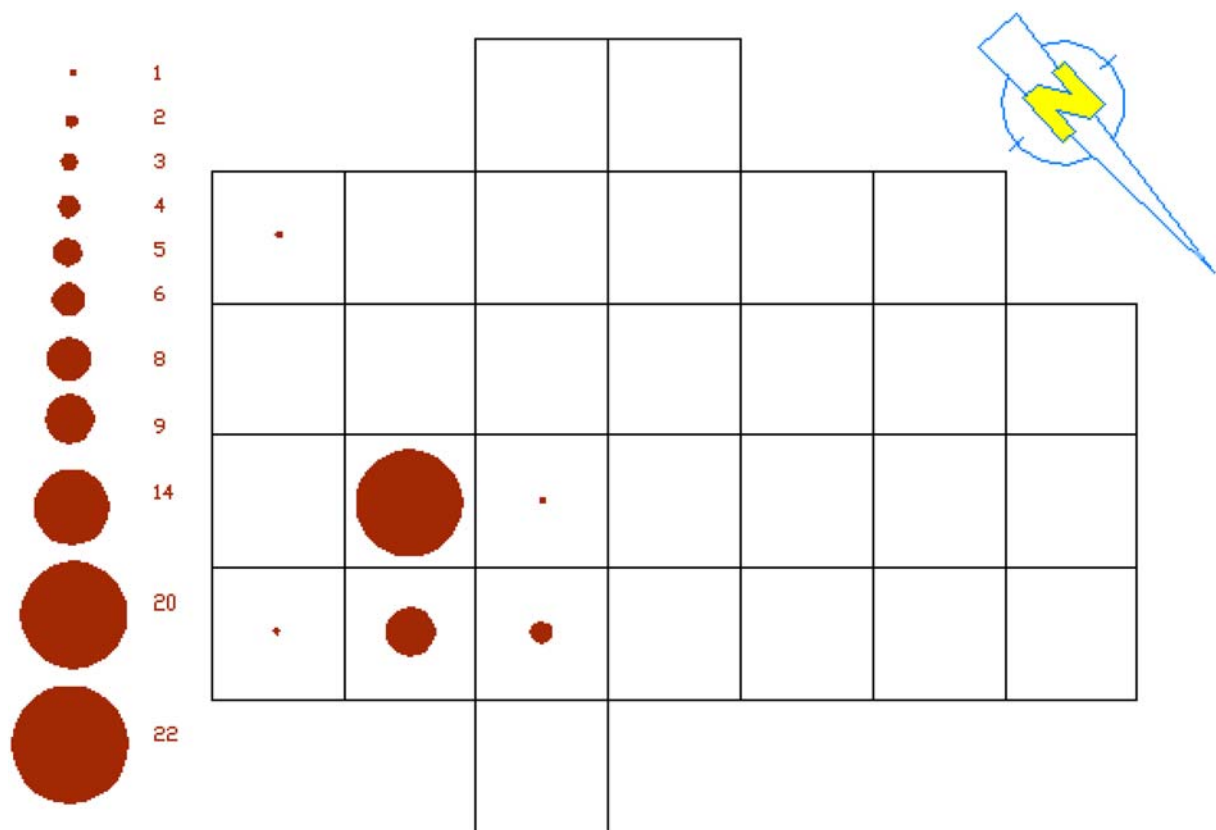

Fig. 2 — Opwijk - Millenniumstraat (Vlaams-Brabant): grondplan van boomval S64 met raster van 50 x 50 cm.

S63 is een kuil uit de metaaltijd waarvan het kwadrant dat het dichtste bij S64 gelegen is een afslag en een kern opleverde. Deze kern (afmetingen: 2,2 cm lengte; 3,5 cm breedte; 2,3 cm dikte) heeft negatieven van een afslag en drie microklingen en ze is unipolair bewerkt. Het lithisch materiaal van beide contexten is homogeen van grondstof en te vergelijken met het materiaal uit boomvallen S50/58 en S64.

Verspreid over het gehele opgravingsvlak werden

nog een aantal losse vondsten gedaan. Ook leverden sporen uit de metaaltijd en de Romeinse periode heel wat lithisch materiaal op. Het betreft chips, afslagen, een verbrande afslag, microklingen, een klingfragment en drie werktuigen, die vermoedelijk residueel zijn en per toeval in deze structuren zijn terecht gekomen. De grondstof van al deze lithische artefacten is heterogeen en ze kunnen slechts ruim in het mesolithicum of neolithicum gedateerd worden. Enkel de werktuigen kunnen

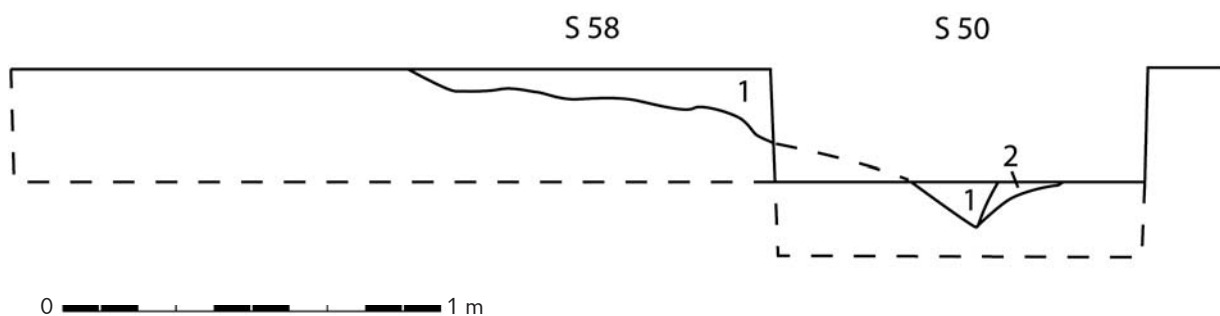

Fig. 3 — Opwijk - Millenniumstraat (Vlaams-Brabant): dwarsdoorsnede van boomval S58-50.
1. Lichtgrijze zeer zandige leem; 2. Restant van humeuze B-horizont. Schaal: 1/20.

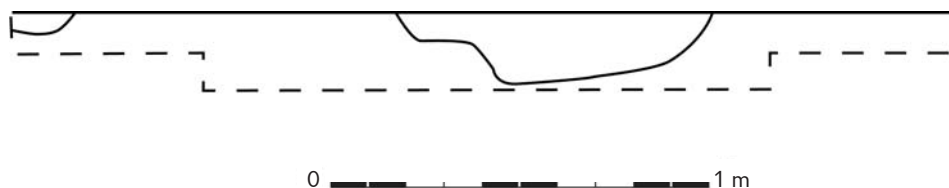

Fig. 4 — Opwijk - Millenniumstraat (Vlaams-Brabant): dwarsdoorsnede van boomval S64. Scaal: 1/20.

met enig voorbehoud aan één van de twee periodes toegewezen worden.

Uit S83 kwadrant I komt een geretoucheerde kling met evenwijdige boorden (afmetingen: 6,7 cm lengte; 1,8 cm breedte; 0,6 cm dikte). De grondstof is bruinrood van kleur en fijnkorrelig. De slagbult is erg uitgesproken en nog voorzien van een lip en slagstralen. De retouches zijn fijn, continu en redelijk vlak aangebracht aan de dorsale rechterzijde van de kling. In kwadrant IV van datzelfde spoor werd een geretoucheerde afslag gevonden in dezelfde silex (afmetingen: 3,9 cm lengte; 3,3 cm breedte; 0,9 cm dikte). Deze afslag heeft onregelmatige en steilere retouches dan de kling. De geretoucheerde boord bevindt zich op de dorsale zijde aan het distale uiteinde, de rechterboord vertoont ook accidentele gebruiksretouches. Beide werktuigen kunnen op basis van hun typologische eigenschappen in het neolithicum gesitueerd worden (mondelinge mededeling Prof. Dr. P. Crombé). Opmerkelijk is ook dat S1 een afslag opleverde in dezelfde grondstof als de hierboven beschreven werktuigen.

In crematiegraf S80 werd een afgeknotte kling in Wommersomkwartsiet aangetroffen (afmetingen: 2,6 cm lengte; 0,9 cm breedte; 4,5 cm dikte). De

grondstof is fijnkorrelig en anthraciet van kleur. De boorden zijn evenwijdig, terwijl de grondvorm een mediaal fragment betreft waarvan één korte zijde schuin is afgeknot met zeer steile retouches en de andere korte zijde een breukvlak is. Zowel de grondstof als de afknotting suggereert een datering in het mesolithicum (mondelinge mededeling Prof. Dr. P. Crombé).

4. Besluit

Hoewel de twee boomvallen S50/58 en S64 een kleine omvang hebben en slechts een gering aantal lithisch materiaal opleverden, zijn deze twee contexten het vermelden waard aangezien opgegraven steentijdvindplaatsen in de streek nauwelijks gekend zijn. Afgezien van enkele toevalsvondsten tijdens archeologische opgravingen in het Aalst en Mere, zijn het merendeel van de steentijdvindplaatsen tussen Aalst en Opwijk aan het licht gekomen via veldprospectie (Sergant, 2004: 15-16). Opmerkelijk is ook dat de boomvallen met silex gesitueerd zijn op een kleine helling in een relatief nat en onvoldoende gedraineerd gebied (Bracke & Verelst, 2008: 9). Dit is indicatief voor het

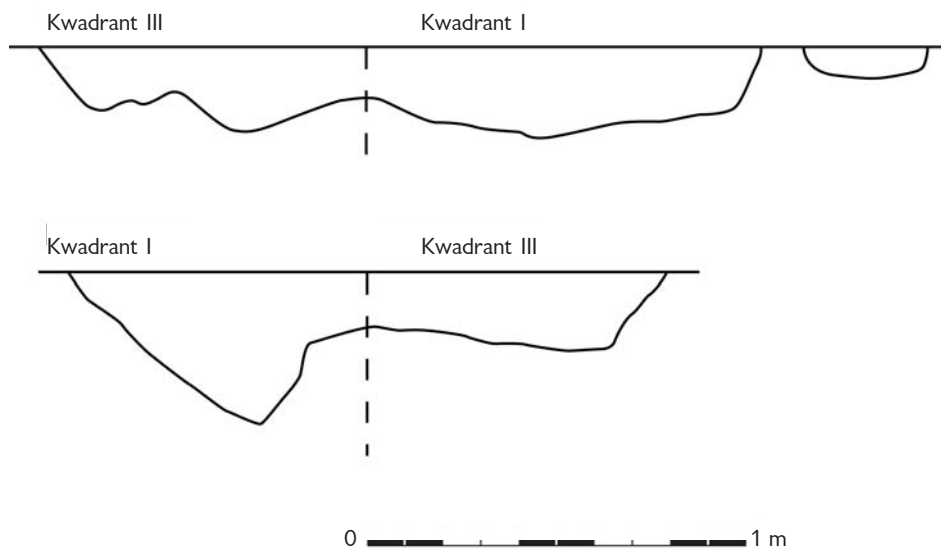

Fig. 5 — Opwijk - Millenniumstraat (Vlaams-Brabant): dwarsdoorsnede in kwadranten van boomval S62. Scaal: 1/20.

prehistorisch landgebruik, waarbij men selectief de drogere plaatsen in het microreliëf opzocht. Erosie en landbouwactiviteiten in latere tijden hebben er echter voor gezorgd dat de meeste getuigen van deze occupatie werden weggevaagd. De artefacten die in de boomvallen werden aangetroffen zijn dan ook slechts een fractie van het materiaal dat ooit op deze vindplaats tijdens het mesolithicum of neolithicum achtergelaten is geweest. Ook de aanwezigheid van enkele lithische werktuigen in recentere contexten doen vermoeden dat er op dat ogenblik bewoning in de buurt aanwezig was.

Vanaf de metaaltijden is het duidelijk dat we ons aan de rand van een nederzetting bevinden die zich meer naar het noordwesten situeert. De gegevens uit zowel de late bronstijd-vroege ijzertijd als uit de 4de-3de eeuw v. Chr. en de Romeinse periode doen dit alleszins vermoeden.

Bibliografie

BRACKE M. & VERELST K. F. M., 2008. *Archeologisch vooronderzoek (2de studiefase) op de geplande woonkavels en huisaansluitingen van plangebieden « Providentia I & II » te Opwijk-Millenniumstraat*. AS-Rapportage, 2008-12.

DE MAEYER W. & WUYTS F., 2008. Opwijk-Millenniumstraat. Archeologisch onderzoek van een landelijke site. *Archeologie 2008. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*: 18-19.

SERGANT J., 2004. *Steentijdvondsten in de regio Aalst (Oost-Vlaanderen en Brabant, België)*. *Inventaris en geografische analyse*. Archeologische Inventaris Vlaanderen, Buitengewone reeks, 8.

Wouter De Maeyer
Frederik Wuyts
SOLvA
Intergemeentelijk samenwerkingsverband voor
ruimtelijke ordening en socio-economische expansie
2, Industrielaan
BE - 9320 Erembodegem (Aalst)
Wouter.DeMaeyer@skynet.be
FreWuyts@hotmail.com